

Zadeva C-824/19

**Povzetek predloga za sprejetje predhodne odločbe v skladu s členom 98(1)
Poslovnika Sodišča**

Datum vložitve:

12. november 2019

Predložitveno sodišče:

Varhoven administrativen sad (Bolgarija)

Datum predložitvene odločbe:

31. oktober 2019

Vložnika kasacijske pritožbe:

TC

UB

Nasprotni stranki v postopku s kasacijsko pritožbo:

Komisija za zaščita ot diskriminatsia

VA

Druga stranka v postopku:

Varhovna administrativna prokuratura

Predmet postopka v glavni stvari

Kasacijski pritožbi zoper globi, ki sta bili naloženi dvema sodnikoma zaradi diskriminacije na podlagi značilnosti „invalidnost“ slepe osebe, ki ji nista omogočila, da bi kot sodnica porotnica sodelovala v sodnih kazenskih postopkih.

Predmet in pravna podlaga predloga za sprejetje predhodne odločbe

Razlaga člena 5(2) Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov in člena [2](1), (2) in (3) ter člena 4(1) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne

27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu; člen 267 PDEU

Vprašanja za predhodno odločanje

1. Ali je treba člen 5(2) Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov in člen [2](1), (2) in (3) ter člen 4(1) Direktive Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnih okvirih enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu razlagati tako, da je dopustno, da lahko slepa oseba dela kot sodnik porotnik in sodeluje v kazenskih postopkih, oziroma:
2. ali je konkretna invalidnost trajno oslepele osebe značilnost, ki pomeni bistveno in odločilno zahtevo za delo sodnika porotnika, katere obstoj upravičuje različno obravnavanje in ne pomeni diskriminacije zaradi značilnosti „invalidnost“?

Določbe mednarodnega prava, ki jih je navedlo predložitveno sodišče

- 1 Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov, ki velja od 3. maja 2008 in je bila odobrena v imenu Evropske skupnosti s Sklepom Sveta 2010/48/ES z dne 26. novembra 2009 (UL 2010, L 23, str. 23) – členi 1, 4, 5 in 27.

Navedena zakonodaja Evropske unije

Člen 21 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

Direktiva Sveta 2000/78/ES z dne 27. novembra 2000 o splošnem okviru enakega obravnavanja pri zaposlovanju in delu (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 5, zvezek 4, str. 79), uvodne izjave 6, 17, 23 in 37, členi od 1 do 4 in 18.

Nacionalna zakonodaja, ki jo je navedlo predložitveno sodišče

Konstitutsia na Republika Bulgaria (ustava Republike Bolgarije, DV št. 56 z dne 13. julija 1991) – člen 6 (Enakost pred zakonom; nedopustnost omejevanja pravic zaradi nekaterih značilnosti) in člen 48 (Pravica do dela; obveznost države, da ustvari pogoje za uresničevanje pravice do dela, zlasti za osebe s telesnimi in duševnimi invalidnostmi)

Zakon za zashtita ot diskriminatsia (zakon o varstvu pred diskriminacijo, DV št. 86 z dne 30. septembra 2003) – člen 4 (Prepoved diskriminacije zaradi naštetih značilnosti, vključno z invalidnostjo), člen 7 (Primeri, ki ne pomenijo diskriminacije, med drugim različno obravnavanje oseb, ki temelji na neki značilnosti v zvezi s katerim od motivov za diskriminacijo, navedenih v členu 4 zakona, če zadevna značilnost zaradi narave nekega poklica ali neke dejavnosti ali zaradi konteksta, v katerem se izvaja, predstavlja bistveno in odločilno zahtevo za

neki poklic, je cilj legitimen in zahteva ne presega tistega, kar je potrebno za uresničitev tega cilja), člen 40 (Naloge Komisija za zaščita ot diskriminatsia (komisija za varstvo pred diskriminacijo)), člen 50 (Postopek pred komisijo) in člen 68 (Možnost sodne presoje odločitev komisije).

Zakon za sadebnata vlast (zakon o sodiščih, v nadaljevanju: ZSV, DV št. 64 z dne 7. avgusta 2007) – člen 66 (Zasedba senatov prvostopenjskega sodišča s sodniki porotniki; pravice in obveznosti sodnikov porotnikov) in člen 67 (Zahteve za sodnike porotnike glede starosti, prijavljenega naslova, izobrazbe, neobsodbe zaradi naklepnih kaznivih dejanj in neobstoja duševnih bolezni).

Nakazatelno-protsesualen kodeks (zakon o kazenskem postopku, v nadaljevanju: NPK, DV št. 86 z dne 28. oktobra 2005) – člen 1 (Cilji zakona o kazenskem postopku), člen 8 (Zasedba senatov sodišča s sodniki porotniki; enake pravice za sodnike porotnike in sodnike), člen 13 (Obveznost sodišča, da sprejme vse ukrepe za ugotovitev objektivne resnice), člen 14 (Odločanje sodišča na podlagi notranjega prepričanja, ki temelji na objektivnem, izčrpnem in celovitem preizkusu vseh okoliščin) in člen 18 (Načelo neposrednosti – sodišče odloča na podlagi dokazov, ki jih samo izvede in presodi).

Kratka predstavitev dejanskega stanja in postopka

- 2 Postopek pred upravnim organom Komisija za zaščita ot diskriminatsia (komisija za varstvo pred diskriminacijo, Bolgarija, v nadaljevanju: KZDiskr.) se je začel na podlagi pritožbe osebe VA proti sodnici UB s Sofiyski rayonen sad (okrožno sodišče v Sofiji, Bolgarija, v nadaljevanju: SRS) in proti takratnemu predsedniku SRS, osebi TC.
- 3 Pritožnica [v postopku] pred komisijo, oseba VA, je zaradi izgube vida trajno in doživljenjsko omejeno delovno zmožna. Zaključila je študij prava in leta 1977 uspešno opravila preizkus poklicne usposobljenosti za pravne poklice. Zaposlena je bila pri Sayuz na slepote (društvo slepih, Bolgarija) in v strukturah Evropske zveze slepih. Leta 2014 je bila v okviru postopka, ki ga je izvedel Stolichen obshtinski svet (sofijski mestni svet, Bolgarija), imenovana za sodnico porotnico in dodeljena SRS. 25. marca 2015 je zapriseгла kot sodnica porotnica na tem sodišču. Kot je razvidno iz zapisnika z dne 23. marca 2015 o dodelitvi sodnikov porotnikov senatom z žrebanjem, je bila oseba VA kot sodnica porotnica dodeljena šestemu kazenskemu senatu. V skladu z informacijo predsednika SRS oseba VA v obdobju od 25. marca 2015 do 9. avgusta 2016, ko je začela veljati sprememba člena 72 ZSV, s katero je bilo uvedeno elektronsko dodeljevanje sodnikov porotnikov, ni sodelovala niti na eni glavni obravnavi v kazenskem postopku.
- 4 Oseba VA v pritožbi, na podlagi katere se je začel upravni postopek pri KZDiskr., in v obravnavanem postopku zatrjuje, da ji oseba UB kot sodnica šestega kazenskega senata SRS, ki mu je bila dodeljena kot sodnica porotnica, ni omogočila sodelovanja v sodnih kazenskih postopkih. Poleg tega oseba VA

navaja, da se je z dopisom z dne 29. maja 2015 obrnila na predsednika SRS in zahtevala, naj se jo dodeli drugemu sodniku, da bo lahko izvrševala svojo pravico do dela kot sodnica porotnica, na katerega pa ni prejela odgovora. Meni, da sta jo sodnica UB in predsednik SRS zaradi njene invalidnosti postavila v slabši položaj.

- 5 Sodnica UB je v svojih stališčih, ki jih je predložila v okviru postopka pred KZDiskr., navedla, da narava obveznosti, ki izhajajo iz naloge sodnika porotnika v kazenskem postopku, in zahteva po nekaterih posebnih telesnih značilnostih, ki so povezane s sposobnostjo senata za izvajanje svojih pristojnosti, ne spadata na področje uporabe določbe člena 4(2) ZZDiskr. o prepovedi diskriminacije. UB navaja argumente za uporabo člena 7(1), točka 2, ZZDiskr., v skladu s katerim različno obravnavanje osebe VA, ki temelji na neki značilnosti v zvezi z motivom za diskriminacijo „invalidnost“, zaradi narave obveznosti sodnika porotnika predstavlja bistveno in odločilno zahtevo, ki je objektivno upravičena in uresničuje legitimen cilj, in sicer spoštovanje načel NPK, ki določa naloge sodnikov porotnikov.
- 6 TC je predložil pisna stališča, v katerih je navedel argumente za upoštevnost člena 7(1), točka 2, ZZDiskr., v skladu s katerimi narava „invalidnosti“ osebe VA pomeni oviro za opravljanje posebnih nalog, ki jih ima oseba VA kot sodnica porotnica, in bi privedla do kršitve načela neposrednosti ter načel ugotavljanja objektivne resnice in enakopravnega sodelovanja javnosti v kazenskem postopku.
- 7 KZDiskr. je z odločbo z dne 6. marca 2017 ugotovila, da sta TC in UB diskriminirala osebo VA zaradi značilnosti „invalidnost“ glede na člen 4(2) v povezavi s členom 4(1) ZZDiskr. in člen 1, točka 7, Dopolnitelne razporedbi na ZZDiskr. (dodatne določbe k ZZDiskr.). Zato je bila na podlagi člena 80(1) ZZDiskr. TC naložena globa v višini 250 levov (BGN), UB pa v višini 500 levov (BGN). TC in UB se je na podlagi člena 47, točka 6, ZZDiskr. priporočilo, naj v prihodnje ne kršita veljavne zakonodaje o varstvu pred diskriminacijo. Pritožba osebe VA v zvezi z domnevno diskriminacijo zaradi značilnosti „spol“ je bila zavrnjena kot neutemeljena.
- 8 TC in UB sta to odločbo, ki jo je izdala KZDiskr., izpodbijala pred Administrativen sad Sofia grad (upravno sodišče mesta Sofija, Bolgarija). To je presodilo, da je izpodbijana odločba, ki jo je izdala KZDiskr., zakonit upravni akt, in je tožbi zavrnilo.
- 9 Administrativen sad (upravno sodišče) je zavzelo stališče, da ob upoštevanju zakonske prepovedi različnega obravnavanja zaradi nekaterih značilnosti, ki jih varuje zakon, in pravice posameznika do enakopravnih pogojev za dostop do poklica ali dejavnosti, do možnosti opravljanja poklica ali dejavnosti in do nadaljnjega razvoja, določene v členu 26 ZZDiskr., ne glede na značilnosti na podlagi člena 4(1) ni dopustno „načeloma“ določati omejitve oziroma omejevati dostopa do opravljanja nekega poklica ali neke dejavnosti, v tem primeru dejavnosti sodnika porotnika, na podlagi domneve, da zaradi zadevne invalidnosti njeno celovito opravljanje ne bi bilo mogoče. Dejansko naj bi morali sodniki

porotniki pri izvajanju svojih pristojnosti v skladu s posebnostjo kazenskega postopka spoštovati načela kazenskega postopka o neposrednosti, ugotavljanju objektivne resnice in oblikovanju notranjega prepričanja pristojnega senata. Vendar prvostopenjsko sodišče meni, da ta posebnost ne sme imeti tako absolutnega učinka, da omejuje pravico do dostopa do nekega poklica ali neke dejavnosti, ki je podrobno določena v ZZDiskr., na splošno pa v bolgarskem pravu. Domneva, da oseba zaradi bolezni ali invalidnosti v nobenem primeru nima nekaterih lastnosti, naj bi pomenila neupravičeno in diskriminatorno obravnavo. To naj bi bilo razvodno tudi iz okoliščine, da je oseba VA po začetku veljavnosti spremembe člena 72 ZSV 9. avgusta 2016, s katero je bilo uvedeno elektronsko dodeljevanje sodnikov porotnikov, sodelovala na številnih glavnih obravnavah v kazenskih postopkih in za to prejela plačilo.

- 10 Zoper prvostopenjsko sodbo sta bili vloženi pritožbi pri Varhoven administrativen sad (vrhovno upravno sodišče, Bolgarija). To meni, da je za pravilno rešitev spora potrebna razlaga prava Unije.

Kratka predstavitev stališč strank

- 11 Glavni ugovor vložnice kasacijske pritožbe UB je, da prvostopenjsko sodišče v obravnavanem primeru s tem, da je pravici do dostopa do nekega poklica ali neke dejavnosti, določeni v bolgarskem in mednarodnem pravu, priznalo absolutni učinek, ni pravilno uporabilo materialnega prava, in sicer ZZDiskr., s čimer je zakon o varstvu pred diskriminacijo prišel v nasprotje z višjim zakonom NPK in načeli kazenskega postopka, določenimi v njem, in sicer z načelom neposrednosti na podlagi člena 18 NPK in načelom ugotavljanja objektivne resnice na podlagi člena 13 NPK, ki ju mora kot kazenska sodnica upoštevati pri preizkusu zadev na Rayonen sad (okrožno sodišče) in v skladu s katerima mora zagotoviti, da vsi člani senata enako obravnavajo dokaze in da vsak član senata dobi neposredni vtis o vedenju udeležencev postopka.
- 12 Vložnik kasacijske pritožbe TC meni, da je izpodbijana sodna odločba zmotna, saj je bilo v njej ugotovljeno, da člen 7(1), točka 2, ZZDiskr. ni upošteven. Zatrjuje, da obravnavana zadeva spada na področje uporabe te določbe. Poleg tega naj bi bilo treba ob upoštevanju opravljanja dejavnosti sodnikov porotnikov in njihovih obveznosti zavzeti stališče, da osebe, katerih invalidnosti bi privedle do kršitve načel neposrednosti, ugotavljanja objektivne resnice in oblikovanja notranjega prepričanja senata, ki vodi obravnavo, ne morejo dejavno in celovito sodelovati.

Kratka predstavitev obrazložitve predloga

- 13 Predložitveno sodišče ugotavlja, da je oseba VA zaradi trajne izgube vida invalidna fizična oseba.
- 14 Nacionalno pravo določa sistem predpisov, ki načeloma zagotavlja varstvo invalidov in poveduje vsakršno diskriminacijo zaradi značilnosti „invalidnost“.

Po drugi strani določa izjeme, ki upravičujejo različno obravnavanje, ki temelji na neki značilnosti v zvezi s katerim od motivov za diskriminacijo, če zadevna značilnost zaradi narave nekega poklica ali neke dejavnosti ali zaradi konteksta, v katerem se izvaja, predstavlja bistveno in odločilno zahtevo za neki poklic, je cilj legitimen in zahteva ne presega tistega, kar je potrebno za uresničitev tega cilja.

- 15 Predložitveno sodišče meni, da ni jasno, v kolikšni meri je različno obravnavanje invalidne osebe, ki temelji na tej invalidnosti, pri opravljanju dejavnosti sodnika porotnika glede na določbe Konvencije ZN, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah in Direktive 2000/78/ES dopustno.
- 16 Različno obravnavanje sicer temelji na značilnosti „invalidnost“, ki jo je treba varovati, vendar je povezano z zahtevami in uporabo načel kazenskega postopka; ustrezna ureditev in sodna praksa sta morda v nasprotju z zahtevo, da je treba vsem invalidom zagotoviti enake možnosti zaposlovanja.
- 17 Predložitveno sodišče je pri preizkusu potrebnosti predložitve predloga za sprejetje predhodne odločbe upoštevalo tudi zahtevo, da je treba Direktivo 2000/78/ES razlagati v skladu s Konvencijo ZN. Ta v zvezi z obravnavanim primerom določa enako in učinkovito pravno varstvo invalidov pred vsako diskriminacijo, ne glede na okoliščine, in sicer ne samo zaradi nekaterih osebnih značilnosti, ki jih je treba varovati, kot so določene s sekundarnim pravom Unije.
- 18 Določbe mednarodnega prava in sekundarno pravo Evropske unije narekujejo enotno in identično razlago upoštevanih določb, za kar je pristojno Sodišče Evropske unije.
- 19 Varhoven administrativen sad (vrhovno upravno sodišče) meni, da je treba zaradi predstavljenih razlogov prekiniti postopek in Sodišču Evropske unije predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe z zgoraj navedenima vprašanjema za predhodno odločanje.